

VESANTO
#SYDÄNMAA

VESANNON KUNNAN VALMIUSSUUNNITELMAN YLEINEN OSA

Sisällysluettelo

s.

1	JOHDANTO	3
2	TURVALLISUUSKULTTUURI JA TURVALLISUUDENHALLINTA	3
2.1	Salassapito	4
3	VARAUTUMISEN JA VALMIUSSUUNNITTELUN KÄSITTEET	4
4	VARAUTUMISEN JA JATKUVUUDENHALLINNAN TARKOITUS JA TAVOITE	5
5	KUNTIEN TEHTÄVÄT YHTEISKUNNAN KOKONAISTURVALLISUUDEN YLLÄPITÄMISESSÄ	5
6	VALMIUSSUUNNITTELUN YLEISIÄ PERIAATTEITA.....	7
7	POIKKEUSOLOJEN AIHEUTTAMAT MUUTOKSET TEHTÄVIIN JA PÄÄTÖSVALTAAN	8
8	VARAUTUMISEN JA VALMIUSSUUNNITTELUN VASTUUNJAOT KUNNASSA	9
8.1	Johtamisen periaatteet ja päätösvallan käyttö	10
8.2	Normaaliolojen häiriötilanteiden johtaminen	10
8.3	Poikkeusolojen johtaminen	10
8.4	Hallintokunta- ja toimialakohtaiset uhka-arviot ja operatiiviset häiriötilanteiden suunnitelmat	10
9	VARAUTUMINEN JA JATKUVUUDENHALLINTA	11
10	KUNTALAISTEN OMATOIMISEN VARAUTUMISEN TUKEMINEN	11

1 JOHDANTO

Vesannon kunnan varautumisen ja valmiussuunnittelun tavoitteena on tukea turvallisen elinympäristön luomista ja kunnan palvelutuotannon mahdollisimman häiriötöntä hoitamista kaikissa olosuhteissa. Tavoitteena on myös häiriötilanteiden hallinta ja niistä toipuminen.

Kuntalain (410/2015) 7 §:n mukaan kunta hoitaa itsehallinnon nojalla itselleen ottamansa tehtävät ja järjestää sille laissa erikseen säädetyt tehtävät. Kunta hoitaa sille laissa säädetyt tehtävät itse tai yhteistoiminnassa muiden kuntien kanssa. Tehtävien hoidon edellyttämiä palveluja kunta voi hankkia myös muilta palvelujen tuottajilta.

Kunnan tehtävänä on järjestää kansalaisten peruspalvelut, kuten esimerkiksi koulutus- ja varhaiskasvatus, kulttuuri- ja nuorisopalvelut, vesihuolto, rakennusvalvonta, joukkoliikenne, kotouttaminen, työllisyyspalvelut sekä ympäristöpalvelut. Myös turvallisuus ja varautuminen kuuluvat kunnan lakisääteisiin tehtäviin.

Varautuminen perustuu valmiuslain (1552/2011), pelastuslain (379/2011) ja muun lainsäädännön varautumisvelvollisuuteen.

Valmiussuunnitelman yleinen osa sisältää kuvausta kunnan varautumisesta häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa, sekä kunnan elintärkeistä toiminnoista ja uhkamalleista.

Kunnan valmiussuunnitelman yleisen osan lisäksi tulosyksiköt laativat ja ylläpitävät toimialakohtaisia valmiussuunnitelmia. Kunnan valmiussuunnitelmaa täydentävät Pohjois-Savon hyvinvointialueen ja yhteistyöviranomaisten valmiussuunnitelmat. Yhteistyö ja valmiussuunnitelmien yhteensovittaminen Pohjois-Savon hyvinvointialueen, poliisin, puolustusvoimien ja muiden viranomaisten kanssa on aktiivista ja jatkuvaa.

2 TURVALLISUUSKULTTUURI JA TURVALLISUUDENHALLINTA

Turvallisuuskulttuurilla tarkoitetaan arvoja, asenteita, sitoutuneisuutta ja ammattitaitoa sekä ajantasaista normistoa ja turvallisuusvaatimukset täyttävää toimintaa, jolloin jokainen tiedostaa oman toimintansa merkityksen osana kokonaisturvallisuutta.

Turvallisuuskulttuuri on organisaation kykyä ja tahtoa ymmärtää, millaista turvallinen toiminta on, millaisia vaaroja organisaation toimintaan liittyy ja miten niitä voidaan ehkäistä, sekä kykyä ja tahtoa toimia turvallisesti, ehkäistä vaarojen toteutumista ja edistää turvallisuutta.

Turvallisuuden hallinnan integroiminen kunnan normaaliin toimintakulttuuriin varmistaa osaltaan, että siitä tulee osa organisaation ydinarvoja ja hyvää hallintotapaa. Toimiva häiriötilannevalmius ja toiminnan jatkuvuuden hallinta edellyttävät, että turvallisuuden hallinnan omistajuus on organisaation kaikilla jäsenillä ja kaikkien tulee omaksua hyvän turvallisuuskulttuurin periaatteet.

Kokonaisturvallisuudella tarkoitetaan sitä, että strateginen lähestymistapa turvallisuuden hallintaan ulotetaan ja sisällytetään oleellisena ja luonnollisena osana organisaation normaaliin toimintaan ja osaksi tavanmukaista toiminnan ja talouden suunnittelua.

Turvallisuus on vakaan ja hyvinvoivan yhteiskunnan sekä kunnan kivijalka. Turvallisuustyön tavoite on, että kuntalaiset voivat nauttia oikeusjärjestelmän takaamista oikeuksista ja vapauksista ilman rikollisuudesta, häiriöistä ja onnettomuuksista johtuvaa pelkoa tai turvattomuutta.

2.1 Salassapito

Tämän valmiussuunnitelman yleinen osa ja julkinen asiakirja, mutta toimialojen valmiussuunnitelmat ja niiden liitteet ovat salassa pidettäviä. Asiakirjojen salassapito perustuu lakiin viranomaisten toiminnan julkisuudesta (621/1999), 24 §, joka määrittelee valmiussuunnitelmat salassa pidettävien asiakirjojen piiriin. Valmiussuunnitelman salaiseksi määritellyt osat ja liitteet merkitään ”salassa pidettävä” merkinnällä.

3 VARAUTUMISEN JA VALMIUSSUUNNITTELUN KÄSITTEET

Normaaliolot ovat yleensä vallitseva, arkinen olotila, johon kuuluvat myös tavalliset häiriöt, tapaturmat, onnettomuudet, tulipalot tai satunnaiset sähkökatkot.

Häiriötilanne on uhka tai tapahtuma, joka vaarantaa yhteiskunnan elintärkeitä toimintoja tai strategisia tehtäviä ja jonka hallinta edellyttää viranomaisten ja muiden toimijoiden tavanomaista laajempaa tai tiiviimpää yhteistoimintaa ja viestintää.

Häiriötilanteille on yhteistä, että ne ovat yleensä:

- odottamattomia
- vaikuttavat voimakkaasti yhteisön toimintaan
- etenevät nopeasti ja vaativat nopeaa toimintaa
- aiheuttavat laajaa julkisuutta
- huonosti hoidettuina vahingoittavat organisaation mainetta.

Esimerkkejä häiriötilanteista:

- häiriöt palveluissa kuten veden-, sähkön- tai lämmönjakelussa
- erilaiset vakavat onnettomuudet ja henkilövahingot kuten tulipalot, liikenneonnettomuudet, luonnonkatastrofit, vaarallisten aineiden kuljetuksissa tapahtuvat vahingot, tartuntatautiepidemiat, työtapaturmat, väki-valta- ja kuolemantapaukset
- tietojärjestelmiin liittyvät ongelmat
- talouteen ja rahoitukseen liittyvät ongelmat
- oman organisaation virheet ja niistä aiheutuva negatiivinen julkisuus
- muu negatiivinen julkisuus.

Häiriötilanteita voi esiintyä niin normaalioloissa kuin poikkeusoloissakin.

Poikkeusolot ovat valmiuslaissa ja puolustustilalaissa erikseen säädetty tilanteet. Näitä ovat muun muassa Suomeen kohdistuva aseellinen hyökkäys tai siihen rinnastettava hyökkäys tai sen uhka, väestön toimeentuloon tai maan talouselämän perusteisiin kohdistuva erityisen vakava tapahtuma tai uhka, erityisen vakava suuronnettomuus tai suuronnettomuutta vastaava hyvin laajalle levinnyt vaarallinen tartuntatauti.

Poikkeusoloissa kunnan tehtävät painottuvat eri tavalla kuin normaaliaikana. Toiset tehtävät lisääntyvät, toiset tehtävät vähenevät, käyvät tarpeettomaksi tai mahdottomiksi hoitaa. Valtioneuvoston määräyksillä kunnalle voidaan poikkeusoloissa antaa kokonaan uusia tehtäviä, jotka normaalioloissa eivät kuulu kunnalle. Näiden toimien tavoitteena on turvata väestön toimeentulo ja elinmahdollisuudet.

4 VARAUTUMISEN JA JATKUVUUDENHALLINNAN TARKOITUS JA TAVOITE

Varautuminen on osa kokonaisturvallisuuden hallintaa ja samalla osa kokonaisvaltaista riskienhallintaa. Varautuminen on osa kunnan normaaleja jokapäiväisiä toimintoja, jolla pyritään turvaamaan toimintojen jatkuminen mahdollisimman häiriöttömänä myös normaaliolojen häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa.

Jatkuvuudenhallinnalla varmistetaan johdon ohjauksessa tapahtuvaa kokonaisvaltaista prosessia, jonka tavoitteena on ehkäistä mahdollisia toiminnan häiriöitä sekä pienentää häiriön vaikutuksia toimintaan ja turvata organisaation keskeisten toimintojen mahdollisimman nopea uudelleenkäynnistyminen häiriöiden jälkeen. Toiminnan jatkuvuussuunnittelu luo strategisen ja operatiivisen toimintamallin, jota toteuttamalla kunta kehittää omaa häiriönsietokykyään ja siten parantaa tuotantonsa toimitusvarmuutta. Toimintojen jatkuvuuden turvaamiseksi häiriötilanteen hallinnan yhtenä perusajatuksena on, että toimenpiteet häiriön osalta käynnistetään ajoissa, ennakoita tilanteen kehittyminen ja riittävien voimavarojen varaaminen. Tavoitteena on toimia alkumerkeistä lähtien etupainotteisesti ja riittävän voimakkaasti. Tarvittaessa toimenpiteitä voidaan purkaa.

Jatkuvuussuunnittelu on osa kokonaisvaltaista varautumista myös kuntakonsernissa. Se tulisi mieltä luonnollisena ja keskeisenä osana erilaisten palveluiden tuotannon ja järjestelmien suunnittelua ja toteutusta.

Varautumistoimenpiteitä edellä kuvatun lisäksi ovat etukäteisvalmistelut, koulutus ja valmiusharjoitukset. Varautumisessa otetaan huomioon kuntakonsernin lisäksi ulkoistetut palvelut sekä yhteistyö elinkeinoelämän ja järjestöjen kanssa.

Vesannon kunnan varautumisen ja jatkuvuudenhallinnan tavoitteena on kunnan strategiaa tukien kuntalaisten turvallisuudesta, hyvinvoinnista ja terveydestä huolehtiminen, kunnan palvelutuotannon mahdollisimman häiriötön hoitaminen kaikissa olosuhteissa, häiriötilanteiden hallinta ja niistä toipuminen.

5 KUNTIEN TEHTÄVÄT YHTEISKUNNAN KOKONAISTURVALLISUUDEN YLLÄPITÄMISESSÄ

Kokonaisturvallisuus on suomalaisen varautumisen yhteistoimintamalli, jossa yhteiskunnan elintärkeistä toiminnoista huolehditaan viranomaisien, elinkeinoelämän, järjestöjen ja kansalaisten yhteistyönä.

Valmiuslain (1552/2011) 12 § mukaan kuntien, kuntayhtymien ja muiden kuntien yhteenliittymien tulee valmiussuunnitelmin ja poikkeusoloissa tapahtuvan toiminnan etukäteisvalmisteluun sekä muilla toimenpiteillä varmistaa tehtäviensä mahdollisimman hyvä hoitaminen myös poikkeusoloissa.

Hyvin varautunut kuntakonserni

- huomioi riippuvuussuhteet eri toimialojen ja toimintojen välillä
- huolehtii ennakolta tarpeellisista tiedonvaihdon edellytyksistä eri toimijoiden välillä
- hallitsee viestinnän osana varautumista erilaisissa olosuhteissa ja eri välineillä
- pystyy ylläpitämään yhteiskunnan toiminnan kannalta elintärkeitä palveluita alueellaan myös normaaliolojen häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa
- kehittää varautumistaan kokonaisvaltaisesti ja jatkuvana osana arjen normaalia toimintaa

Johtaminen

Kunnat osaltaan huolehtivat paikallishallinnon päätöksenteon lainmukaisuudesta ja johtamisen jatkuvuudesta. Johtaminen luo pohjan muiden toimintojen turvaamiselle. Hyvä johtaminen edellyttää selkeää johtovastuuta, roolitusta, tilannekuvan muodostamista, tiedon jakamista, toiminnan jatkuvuudenhallintaa ja yhteistoimintaa.

Kansainvälinen ja EU toiminta

Kansainvälinen yhteistyö on tärkeää kehitettäessä toimintaa. Kansainvälinen ja EU lainsäädäntö voivat koskea myös paikallisen tason palveluja.

Puolustuskyky

Maanpuolustustilanteessa puolustusvoimien toiminta kunnan alueella voi aiheuttaa merkittäviä rajoituksia ja väestön evakuoointeihin liittyviä tehtäviä. Valtaosa kunnan tehtävistä säilyy myös aseellisen konfliktin aiheuttamissa poikkeusoloissa.

Sisäinen turvallisuus

Kunnilla on useita tehtäviä paikallistason arjen turvallisuuden ja turvallisuusrakenteiden ylläpidossa sekä yhteistyötä muiden turvallisuustoimijoiden kanssa.

Kriittinen infrastruktuuri

Kunnat vastaavat useista yhteiskunnan turvallisuuden kannalta kriittisistä infran toiminnoista, kuten veden-, sähkön- ja lämmönjakelusta, katujen ja kiinteistöjen kunnossapidosta sekä jätehuollosta.

Väestön toimintakyky ja palvelut

Kunnilla on palveluidensa kautta merkittävä vastuu asukkaidensa toimintakyvystä ja siihen liittyvistä palveluista.

Henkinen kriisinkestävyys

kuntien monenlaiset opetus- ja sivistys-, kulttuuri-, liikunta- ja vapaa-ajan tehtävät pitävät yllä ja edistävät kuntalaisten henkistä kriisinkestävyyttä.

6 VALMIUSSUUNNITTELUN YLEISIÄ PERIAATTEITA

Valmiussuunnittelu on keskeinen varautumisen työkalu. Se on tavoitteiden ja toimenpiteiden yhteistä suunnittelua ja sopimista sekä kunnan sisällä että yhteistyötahojen kanssa.

Lisäksi suunnitellaan etukäteen ohjeet kriisiviestintään, tilannekuvan laatimiseen ja ylläpitoon, vastuuhenkilöiden ja varahenkilöiden varaamiseen, johtoryhmän hälyttämiseen eri tilanteissa, kriisibudjetin käyttöön sekä yhteistyöhön eri viranomaisten välillä. Kunnan varautumistehtävien organisoinnin yhteydessä arvioidaan ja suunnitellaan myös henkilöstön koulutustarve.

Valmiuslain 12 §:ssä säädetty varautumisvelvoite koskee vain julkisen hallinnon tehtävien hoitamista. Se koskee kunnallisten liikelaitosten toimintaa ja palveluja, mutta ei yksityisiltä ostettuja palveluja. Julkinen hallinto ei voi laistaa velvoitettaan, vaan varautuminen on hoidettava kaikissa tilanteissa. Tämän vuoksi ostopalvelu- ja muihin sopimuksiin otetaan ehtoja palvelujen turvaamisesta häiriötilanteissa. Tavaroiden ja palveluiden toimittamista koskevissa sopimuksissa arvioidaan aina tarve erityismainintaan toiminnan jatkuvuuden turvaamiseksi. Ulkoistettujen toimintojen toimivuus ja käytettävyyys varmistetaan valvonnalla ja yhteisharjoituksin. Varautumisen ja jatkuvuudenhallinnan tavoitteet sisällytetään hankinta- ja sopimusohjeistukseen.

Valmiussuunnitelmiin sisällytetään maininta toipumisesta ja sen tarvitsemista toimenpiteistä sekä resurssitarpeista.

Valmiussuunnitelman tietoja pidetään jatkuvasti ajan tasalla, jotta toimenpiteet ovat käyttökelpoisia silloin kun tietoja tarvitaan.

Valmiussuunnitelmien toimivuutta arvioidaan käytännössä eri viranomaisten ja eri yhteistyötahojen kanssa toimenpantavissa harjoituksissa.

7 POIKKEUSOLOJEN AIHEUTTAMAT MUUTOKSET TEHTÄVIIN JA PÄÄTÖSVALTAAN

Valmiuslain 12 §:n mukaisesti kunnan tulee varmistaa tehtäviensä mahdollisimman hyvä hoitaminen myös poikkeusoloissa. Velvoite tarkoittaa, että kunnalla tulee olla valmius poikkeusoloissa kunnalle mahdollisesti määrättävien tehtävien hoitamiseen kuten esimerkiksi vähittäiskaupan, rakentamisen tai asuntokannan säännöstely ja väestönsuojelu.

Poikkeusoloihin varautuminen perustuu valmiuslakiin (1552/2011). Valtioneuvosto toteaa yhdessä tasavallan presidentin kanssa maassa vallitsevan poikkeusolot, jolloin valtioneuvosto säättää asetuksella poikkeusolojen toimivaltuuksien käyttöönnotosta. Asetus hyväksytään tai kumotaan eduskunnassa. Asetus koskee koko maata tai sen osaa ja siinä määritellään, mitkä toimivaltuudet otetaan käyttöön.

Poikkeusoloissa kunnan tehtävät painottuvat eri tavalla kuin normaalioloissa. Toiset tehtävät lisääntyvät, toiset tehtävät vähenevät, käyvät tarpeettomaksi tai mahdottomiksi hoitaa. Valtioneuvoston määräyksillä kunnalle voidaan poikkeusoloissa antaa kokonaan uusia tehtäviä, jotka normaalioloissa eivät kunnalle kuulu. Näiden toimien tavoitteena on turvata väestön toimeentulo ja elinmahdollisuudet.

Valmiuslain 12 §:n mukainen varautumisvelvollisuus edellyttää, että kunta on varautunut tehtäviensä mahdollisimman hyvään hoitamiseen myös poikkeusoloissa. Kunnan on siis huomioitava varautumisessaan valmiuslain mukaiset tehtävät, jotka voivat tulla kunnan vastuulle poikkeusoloissa.

Poikkeusolojen aikaisia valmiustiloja ovat perusvalmius, tehostettu valmius ja täysvalmius.

Perusvalmius on valmiustila, jota ylläpidetään normaalioloissa. Se edellyttää määräysten mukaista suunnitelmavalmiutta, toiminnallisia valmiuksia sekä ennakkojärjestelyjä erityis-, häiriötilanteita ja poikkeusoloja varten.

Valmiuden kohottamisen toimenpiteitä nimitetään tehostetuksi valmiudeksi. Tehostetussa valmiudessa ylläpidetään tilannekuvaa ja jatkuvaa johtamis- ja häiriötilanneviestinnän valmiutta sekä tehostetaan toimintaa erilaisin resurssivaroituksin, joiden tarkoituksena on hallita uhkaava tai syntyvä tilanne.

Täysvalmius on valmiustila, jossa kaikki voimavarat on otettu käyttöön erityis- tai häiriötilanteen tai poikkeusolojen aiheuttamien vaikutusten ehkäisemiseksi ja niistä selviytymiseksi. Täysvalmiuden aikana valmiuslaki mahdollistaa yhteiskunnan yleisten ja yksityisten voimavarojen käytön tarkoituksenmukaisimmilla tavoilla.

8 VARAUTUMISEN JA VALMIUSSUUNNITTELUN VASTUUNJAOT KUNNASSA

Vesannon kunnan valmiussuunnitelman yleinen osa on julkinen. Se muodostaa pohjan kunnan ja kuntakonsernin varautumistoiminnalle ja jatkuvuudenhallinnalle. Yleinen osa tarkastetaan vähintään valtuustokausittain.

Kunnan varautumisen asiakirjat koostuvat valtuuston päättämistä periaatteista, kunnanhallituksen päättämästä kunnan yleisestä valmiussuunnitelmasta, toimialakohtaisista suunnitelmista sekä muista yksityiskohtaisemmista suunnitelmista, sopimuksista ja yhteistyöasiakirjoista.

Kuntalain 13 §:n mukaan kunnanvaltuusto päättää varautumiseen keskeisesti liittyvästä riskienhallinnasta. Kunnanvaltuusto päättää strategisen tason periaatepäätöksistä.

Kunnanhallitus päättää yleisestä valmiussuunnitelmasta. Kunnanhallitus tarkistaa päätöksellään tarpeen päivittää kunnan yleinen valmiussuunnitelma joka kolmas vuosi. Mikäli turvallisuustilanteen muutos tai jokin muu syy edellyttää, kunnanhallituksen on päivitettävä valmiussuunnitelma tarpeellisin osin heti. Kunnanhallitus huomioi varautumisen tarpeet vuosittain talousarvioehdotuksessa siten, että valtuusto osaltaan varmistaa määrärahojen riittävyyden.

Kunnanjohtaja johtaa kunnanhallituksen alaisena kunnan hallintoa, taloudenhoitoa ja muuta toimintaa ml. riskienhallinnan ja varautumisen organisointi. Kunnanjohtaja vastaa siitä, että varautumisen periaatteet ja kunnan yleinen valmiussuunnitelma jalkautetaan kuntakonsernissa.

Hyvinvointi- ja viestintäjohtaja vastaa valmiuden suunnittelusta, valmiuteen liittyvistä tapahtumista, koulutuksista, ohjeistuksista ja delegoinnista johtoryhmälle ja työntekijöille.

Hallintosihteeri hoitaa kunnan virallista viestintää. Palvelualuejohtajat vastaavat oman toimialueensa varautumisesta.

Henkilöstö noudattaa turvallisuuteen, varautumiseen, valmiuteen ja riskienhallintaan liittyviä organisaation ohjeita, sopimuksia ja käytäntöjä.

Kuva: kuntaliitto.fi/yhdyskunnat- ja ymparisto/kuntien-varautuminen- ja-turvallisuus

Kunnan varautuminen

8.1 Johtamisen periaatteet ja päätösvallan käyttö

Johtaminen häiriötilanteissa perustuu kulloinkin toimivaltaisen viranomaisen toimintaan. Kunnan varautumistyötä johtaa kunnanjohtaja yhdessä kunnanhallituksen kanssa.

Kunnan laajuisen kriisinhallinnan yksi keskeisimmistä toiminnoista on tilannekuvan hallinta. Toimialoilla on omat strategiset ja operatiiviset suunnitelmat häiriötilanteissa toimimiseen, mutta eri toimialojen ja muiden sidosryhmien välisen yhteistyön koordinoimiseksi laajemman kokonaiskuvan hallinta on välttämätöntä.

8.2 Normaaliolojen häiriötilanteiden johtaminen

Normaaliolojen häiriötilanteiden johtaminen toteutetaan kunnan normaalin toiminnan mukaisesti kunkin toimialan tehtävien, toimivaltuuksien ja vastuiden mukaisesti. Mikäli normaaliolojen häiriötilanteen hoitaminen edellyttää usean hallinnonalan tai viranomaistahojen yhteistyötä, toteutetaan tilanteen johtaminen kunnan johtoryhmän toimesta kunnanjohtajan johdolla. Tilanteen vaatiessa kunnanjohtaja voi täydentää normaaliolojen johtoryhmää, jolloin puhutaan laajennetun johtoryhmän toiminnasta.

8.3 Poikkeusolojen johtaminen

Poikkeusolojen johtaminen pyritään toteuttamaan mahdollisuuksien mukaan mahdollisimman pitkälti normaaliolojen mukaisesti. Johtamisessa tulee kuitenkin huomioida poikkeusolojen eritysvaatimukset muun muassa tilannetietoisuuteen ja henkilöstön käyttöön muissa tehtävissä.

8.4 Hallintokunta- ja toimialakohtaiset uhka-arviot ja operatiiviset häiriötilanteiden suunnitelmat

Jokainen hallintokunta valmistaa hallintokuntakohtaisen valmiussuunnitelman, jossa kuvataan hallintokunta- ja toimialakohtaiset uhkakuvat ja mahdolliset häiriötilanteet, niihin varautuminen ja jatkuvuudensuunnittelu.

Toimialat täydentävät valmiussuunnitteluaan tarvittaessa riski- ja haavoittuvuusanalysein. Käytännön toimenpiteet ja toimintakortit (työkalut) häiriötilanteissa kuvataan toimialakohtaisiin operatiivisiin häiriötilanteiden suunnitelmiin. Suunnitelmat sovitetaan yhteen hallintokuntien kesken.

Toimintakortit ovat häiriötilanteessa käyttöön otettavia johdon ja vastuuhenkilöiden toiminnan tueksi etukäteisesti laadittuja tiiviitä tietoja yhteisesti sovituista toimenpiteistä. Kutakin merkittävää uhkaa varten on hyvä laatia toimintakortti. Korttiin kirjataan kunkin yksikön kannalta tilanteessa tarvittavat tärkeät tiedot huomioiden eri toimialojen toimintojen yhteensovittaminen. Korttiin kirjataan sovitut käytännön toimenpiteet, osapuolten työnjako, vastuutahojen ensitoimenpiteet, yhteyshenkilöt sekä muut tarvittavat tiedot.

Toiminnan häiriöitä ennakoidaan ja niihin varaudutaan henkilö- ja tilavarauksin, koulutuksin sekä tarvittavin materiaalihankinnoin.

9 VARAUTUMINEN JA JATKUVUUDENHALLINTA

Ilmastomuutokseen sopeutuminen osana varautumista

Ilmastomuutos vaikuttaa myös paikallisesti ja sen seurauksiin tulee varautua osana kunnan jatkuvuudenhallintaa. Pohjois-Savossa ilmastomuutos voi aiheuttaa:

- lisääntyvää ja voimistuvaa sadantaa, erityisesti rankkasateita
- pidempiä hellejaksoja, jotka voivat kuormittaa väestön terveyttä ja rakennuksia
- jäätymis- ja sulamissyklejä, jotka lisäävät liukkauden ja infrastruktuurivaurioiden riskiä
- kuivuutta, joka voi vaikuttaa veden saatavuuteen ja lisätä metsäpalojen riskiä
- hulevesitulvia, jotka voivat heikentää vesien laatua ja aiheuttaa vaurioita rakennuksille
- paikallisia ruoantuotannon häiriöitä ja tautiepidemioiden riskiä

Sopeutumistoimia voidaan toteuttaa muun muassa:

- varmistamalla kriittisten toimintojen, kuten vedenhankinnan ja terveydenhuollon, toimintakyky ääri-ilmiöissä
- kehittämällä hulevesien hallintaa ja liukkauden torjuntaa
- huomioimalla ilmastomuutoksen vaikutukset rakennusten ja infrastruktuurin kunnossapidossa
- edistämällä viestintää ja varoitusmekanismeja esimerkiksi helle- ja liukkaustilanteissa

Ilmastomuutokseen sopeutuminen edellyttää kunnan eri toimialojen yhteistyötä ja suunnitelmien päivittämistä muuttuvien olosuhteiden mukaisesti.

10 KUNTALAISTEN OMATOIMISEN VARAUTUMISEN TUKEMINEN

Kuntalaiset vastaavat oman kotitaloutensa varautumisesta. Kuntalaisten omatoiminen varautuminen ja häiriötilanneosaaminen parantaa koko kunnan häiriönsieto- ja toipumiskykyä.

72 tuntia on viranomaisten ja järjestöjen varautumissuositus kotitalouksille. Esimerkiksi pitkittynyt sähkökatko voi aiheuttaa tilanteen, jonka takia yhteiskunnan tarjoamat palvelut häiriintyvät tai jopa keskeytyvät.

Kodeissa tulisi varautua pärjäämään itsenäisesti ainakin kolme vuorokautta häiriötilanteen sattuessa.

Kotona olisi hyvä olla:

- Pitkään säilyvää, sellaisenaan syötävää tai ilman sähköä valmistuvaa ruokaa
- Välttämättömiä lääkkeitä ja särkylääkkeitä
- Muutama litra pullovettä/henkilö
- Paristoilla toimiva radio
- Paristoja
- Taskulamppu tai otsalamppu
- Puhdas kannellinen ämpäri tai kanisteri
- Ladattu varavirtalähde
- Vähän käteistä rahaa
- Kosteuspyyhkeitä ja käsidesiä
- Joditabletteja
- Ilmastointiteippiä
- Muovipusseja ja vessapaperia
- Polttopuita, jos on takka tai puu-uuni
- Ensiapulaukku
- Palovaroitin
- Alkusammutusvälineet